

1888-02-14

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Rasmus Christiansen, Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Generel kommentar:

Se Carl Jacobsens
brevkorrespondance med P.S. Krøyer
for mere information om Den Franske
Udstilling. Angående forberedelserne
til Den nordiske Udstilling, som
omtales her, se Rohdes brev til
Hannover 6. februar 1888.

Omtalte personer:

Georg Brandes
Rasmus Christiansen
Alice Hannover
Heinrich Hansen
Carl Jacobsen
Peter Johansen
Agnes Slott-Møller
Harald Slott-Møller

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Hannover skriver til både Rohde og Christiansen. Han dikterer til sin kone, da han har overanstrengt sine øjne og ikke selv kan skrive. Hannover billiger Rohde og Christiansens engagement i Den nordiske Udstilling, og lover at støtte dem, hvis der er brug for det, når han er hjemme igen. Hannover kritiserer det nyligt udkomne første nummer af Kunstbladet, men undlader at udtale sig om de efterfølgende numre, som han selv har bidraget til. Hannover har hørt, at Agnes Slott-Møller er igang med at male et portræt af Georg Brandes som Prometheus (muligvis nøgen!), og han morer sig ved tanken om de forviklinger, deres bekendtskab kunne give anledning til. Overfor Christiansen bekræfter Hannover, at han er imod Den Franske Udstilling som Carl Jacobsen planlægger samme sommer. Hannover er bange for, at for megen indflydelse fra den franske kunst vil fratage den danske kunst sit særkende, og påvirke den unge generation af kunstnere for stærkt. Hannover er fornærmet over, at Politiken ikke har villet trykke et indlæg, han har skrevet imod udstillingen.

TRANSSKRIFTION

14, 2, 88. Berlin.

Kjære Rohde & Christiansen,

Dette Brev har to Ejendom
meligheder. For det første den,
at det er mig, og at det dog
ikke er mig, der skriver det.

Jeg har overanstrengt mine
Øjne, og min lille Kone skri-
ver saa efter mit Diktat.

Den anden Ejendommelighed
er den, at jeg stiler dette
Brev til begge d'Hrr. paa
engang. Og for at denne
Ejendommelighed ikke skal
synes en Uhøflighed, maa

[2]

jeg begrunde den: De har
begge skrevet til mig væsent-
lig om de samme Æmner,
væsentlig i samme gode
Aand, De arbejder sammen,
og jeg skylder Dem enfin

begge Brev. Dog, jeg havde
skrevet til hver især havde
jeg haft god Tid og gode
Øjne. Tilgiv mig altsaa den-
ne gang! Deres politiske
og diplomatiske Handlinger,
har den berlinske Paves fuld-
stændige Billigelse, skjønt jeg
forresten ikke forstaar et
Muk deraf. Jeg skal nemlig
betro Dem, at hvis jeg imorgen

[3]

skulde op til en Examen
i den Videnskab, som bestaar
i, at kjende samtlige Akade-
miets Regulativer, og omregu-
lerede Regulativer, vilde jeg
gaa rejekt til en saadan
Examen. Men Held og Lykke
til det, trænger De til en
mager Soldat, skal jeg nok
stille i geledet igjen naar
jeg kommer hjem.

Om Kunstbladets sidste Hefter
skal jeg ikke udtale mig, da
jeg selv var engageret i dem.
Om No I af samme Blad, skal
jeg derimod sige, at det var
monstreust slet. Jeg begriber

[4]

3.

ikke, hvorfor De, kjære Rohde,
var vred paa mig for det?
Jeg havde ikke det mindste med
det at bestille, med Undtagelse
af en enkelt Notits i Bladet.
Det var ikke min Skyld, at
man spændte Johansen for
Læsset; - jeg havde kuns ud-
set ham til at skubbe bag

paa, d. v. s. at læse Korrektur,
og ordne indkomne Manus-
skripter. Gudskelov, at Bæstet
strax faldt og brækkede sine
Ben, jeg haaber, han nu er
fredelig paa Stald.

Forleden hørte vi, at Agnes
Rambusch, hende, Møller
kalder: "min Kjæreste Frøken
Rambusch," maler Georg

[5]

Brandes som Prometheus.¹
jeg spørger Dem ganske sagte,
(saa sagte, at min Kone, som
skriver for mig ikke hører det)
om hun maler ham split-
ternøgen? Guds Død! I saa Fald
ender det vel med, at de to,
der er "tilovers" indgaar en
revancherende Alliance. Stak-
kels Møller! jeg antager neppe,
han vil stige i menneskelig
Værdi i sin "Kjæreste Frk Ram-
busch's" Øjne, siden hun har
lært hin store Mand at kjende.
Hils for resten samme Par baa-
de fra min Kone og mig, men
sværg mig til, ikke at ville for-
tælle dem, hvad jeg har skrevet
for Uartigheder om dem.

[6]

Kjære Christiansen, jeg er
iblandt de stakkels "Idioter",
som er imod den "franske
Udstilling" til Sommer. Jeg
er endog i den Grad til Skind
og Ben en "Idiot", at jeg saa-
snart jeg havde læst første
Gang om C. Jacobbeus Plan,
i Politiken, skrev jeg sam-

me Dag en Artikel til Politiken
hvori jeg tog kraftig til Orde
imod denne Udstilling. Frareg-
net dette, at den franske
Udstilling vil aflede Opmærk-
somheden fra vor egen Kunst,
frygter jeg, - og jeg troer,
Tiden vil vise, at jeg faar
Ret, - at vor Kunst i de
følgende Aar vil udvikle

[7]

sig med en Ensidighed, hvis
Oprindelse, da ikke vil blive
vanskelig at finde. Vi ved jo
alle, at et eneste Fotografi eller
en eneste Radering kan bøje et
ungt Talent ind i en Retning, som
det vanskelig bagefter forlader.
Og jeg forstaar ikke, at De og alle
de med hvem, jeg ellers kan være
enig i, at "eget Bo er bedst" kan
være begejstret over et Foretagende
som truer vor Kunsts med Besvær
erhvervede Selvstændighed.
Der er ingen Fare ved at faa frem-
med Kunst at se, men der er Fare
ved kun at faa én fremmed Kunst
at se, og hvormange er der ikke, som
aldrig ville glemme denne Udstilling,
fordi de ikke senere faa Lejlighed
til at udviske Indtrykket af den
ved at modtage nye Indtryk.
Politiken nægtede min Artikel opta-
gelse. Da jeg senere hørte, at Heinrich

[8]

Hansen og andre Kaniner havde gjort
sig til Talsmænd for Stemningen mod
Udstillingen, kunde jeg ikke udholde
den Tanke, at blive taget for Kanin-
skrigenes Echo og brændte min Arti-

kel, uden at søge den optagen andetsteds.

Hvem skal fremtidig skrive i Politiken om Kunst? Er der en opgaaende Stjerne, siden Politiken kan sparke saa flot til sine Medarbejdere?

Jeg venter med Længsel at se, hvad godt og smukt, der er blevet præsteret i Vinter paa Marmorpladsen,² og jeg haaber at De, kjære Rohde, maa besejre Deres vistnok lidt for udviklede Selvkritik.

Sluttelig Tak til Dem begge for Deres Breve. Det vilde glæde mig meget, engang igjen at høre lidt fra Dem. Fra 1ste Marts er min Adresse Struvestr. 28, Dresden.

Med venlig Hilsen fra min Kone Deres heng.

Emil Hannover.

¹ Der lader til at være en lille finurlighed her, som Emil Hannover måske bevidst formulerer, idet det fremgår af andre brevvekslinger (Rasmus Christiansen til Emil Hannover, dateret 6. marts 1888), at Agnes Rambusch længe arbejdede på et maleri med Prometheus som motiv, som hun siden skrabede af lærredet for i stedet at udføre et portræt af Georg Brandes.

² Johan Rohde og Rasmus Christiansen delte atelier ved Marmorpladsen på dette tidspunkt.

14, 2, 88. Berlin.

Kære Rohde & Christensen,

Dette Brev har to Eendommeligheder. For det første den, at det er mig, og at det dog ikke er mig, der skriver det. Jeg har overaudstrømmet mine Brev, og min lille Kone skriver saa efter mit Diktat. Den anden Eendommelighed er den, at jeg stiler dette Brev til begge 2'lrn. paa en gang. Og for at denne Eendommelighed ikke skæl synes en Udflygt, maa

jeg begrundede dem: De har
begge skrevet til mig væsent-
lig om de samme Emner,
væsentlig i samme gode
Aand, De arbejder sammen,
og jeg skylder Dem enfin
begge Brev. Dog, jeg havde
skrevet til hver især havde
jeg haft god Tid, og gode
Byer. Tilgiv mig altsaa den
ne Gang! Deres politiske
og diplomatiske Handlinger,
har den berlinske Paves fulde
stændige Billigelse, skjønt jeg
forresten ikke forstaaer et
Munk deraf. Jeg skal nemlig
betro Dem, at hvis jeg i nogen

skulde op til en Examen
i den Videnskab, som bestaar
i, at kjende samtlige Akaor.
nisk Regulatorer, og ureguli-
erede Regulatorer, vilde jeg
gaa meget til en saadan
Examen. Men Held og Lykke
til det, traenger De til en
mager Soledat, skal jeg nok
stille i geleddet igjennem
jeg kommer hjem.

Den Kunstbeorders sidste Udske-
skal jeg ikke indtale mig, da
jeg selv var engageret i den.
Den No. I af samme Blad, skal
jeg derimod sige, at det var
en monstruøs Slet. Jeg bekræfter

3.

ikke, hvorfor De, kjære Roder
var' ved paa mig for det?
Jeg havde ikke det mindste med
det at bestille med Undtagelse
af en enkelt Notits i Bladet.
Det var ikke min Skyld, at
man spændte Jøhannsen for
Lasset. - Jeg havde kun ud-
set ham til at skubbe bag
paa, d. v. s. at lase Korrekturen
og ordne indkomne Manu-
skripter. Gudskelov at Barket
strax faldt og brækkede sine
Ben, jeg haaber, han nu er
fredelig paa Stald.

Forleden hørte vi, at Agnes
Raumbüsch, hende, Møller
Kaldes, min Kjæreste Tante
Raumbüsch, maler Georg

Brandes som Prometheus.
Jeg spørger Dem ganske sagte,
(saa sagte, at min Kone, som
skriver for mig ikke hører det,
om hun maler ham spik
keruppen? Guds Død! Isaa Tals
luder det vel med, at de to,
der er „fibovers“ indgaar en
revancherende Alliance. Skol
kels Møller! Jeg antager neppe,
han vil stige i menneskelig
Værdi i sin „Kjæreste Erik Rasm.
büsche's“ Byne, siden hun har
lært hin store Mand at kjende.
Vils forresten samme Par baa
de fra min Kone og mig, men
sdaag mig til, ikke at ville for
tælle dem, hvad jeg har skrevet
for Naahigheder om dem.

Kjære Christiaansen, jeg er
iblandt de stakkels "Døds-
som" er indod den franske
Udstilling til Sommer. Jeg
er endog i den Grad til Skind
og Ben en "Døds", at jeg saa
snart jeg havde lidt første
Gang om C. Jacobus Plau,
i Politiken, skrev jeg sam-
me Dag en Artikel til Politiken
hvori jeg sagde kraftig til orde
indod denne Udstilling. Maaske
net dette, at den franske
Udstilling vil aflede Opmerksom-
heden fra vor egen Kunst,
trykker jeg, — og jeg troer,
Tiden vil vise, at jeg faar
Ret — at vor Kunst i de
følgende Aar vil udvikle

sig med en Ensidighed, hvis
Oprindelse da ikke vil blive
vanskeligt at finde. Vi ved jo
alle, at et eneste Fotografi eller
en eneste Radering kan bage et
uømt Talent ind i en Retning, som
det vanskeligt begyfter forlader.
Og vi forstaaar ikke, at de og alle
de med hvem, vi ellers kan være
enig i, at et egentl. Bo er bedst kan
være bejæsket over et Foretagende
som kunner vor Künsts med Bejæ-
erhvervede Selvsændighed.
Der er ingen Fare ved at gaa frem
med Kunst at se, men der er Fare
ved kun at gaa en fremmed Kunst
at se, og hvormaaner der der ikke
aldrig ville glemme denne Udbetelling
fordi de ikke senere paa Lejlighed
til at udrække Indtrykket af den
ved at modtage nye Indtryk.
Politiken nægtede min Artikel Opta-
gelse. Da vi senere hørte, at Meinungen

Hansen og andre Kaminer havde gjort
sig til Talsmænd for Stemningen mod
Udviklingen, kunde jeg ikke udtale
den Tanke, at blive hagen for Kamin-
skrigenes Echo og brænde min Arbi-
del, uden at sige den op hagen andet-
steds.

Hvem skal fremtidig skrive i
Politiken om Kamin? Er der en op-
gaaende Skærm, siden Politiken
kan sparke saa flot til sine Medar-
bejdere?

Jeg ventet med Længsel at se, hvad godt
og smukt, der er blevet præsteret i
Køben på Marmorpladsen, og jeg haaber
at de, Kære Rødt, maaske besvare Deres viden-
skabeligt og udviklede Selvkritik.

Slutelig Tak til Dem begge for Deres Brev.
Det vilde glæde mig meget, om jeg igen at
høre lidt fra Dem. Fra 1ste Marts er min
Adresse Skrivestr. 28, Dresden.

Med venlig Hilsen fra min
Kone Deres heng.

Emil Mannov.